

Recenzja

rozprawy na stopień doktora

Mgr Agnieszki Lintowskiej

“Percepcja i rozpowszechnienie wybranych czynników ryzyka palenia tytoniu i używania innych wyrobów nikotynowym wśród dzieci i młodzieży w południowo-zachodniej Polsce”

Dane epidemiologiczne wskazują, że tytoń zajmuje nadal pierwsze miejsce wśród przyczyn umieralności, wyprzedzając alkohol czy wypadki komunikacyjne. Wynika stąd, że powszechnie dostępna wiedza dotycząca szkodliwości nałogu nikotynowego nie przekłada się na ograniczenia stosowania tytoniu na świecie. W tym kontekście monitorowanie epidemii nikotynizmu i poszukiwanie skutecznych rozwiązań profilaktycznych i terapeutycznych wydaje się być kluczowym zagadnieniem zdrowia publicznego.

Przedłużona mi do oceny rozprawa doktorska przygotowana została w jednym tomie. Obejmuje 155 stron maszynopisu w tym 174 pozycje piśmiennictwa, 33 tabele, 14 rycin, oraz dwa załączniki. Całość pracy podzielona jest na cztery części. Kolejne rozdziały obejmują następujące zagadnienia: wprowadzenie, materiał i metody badań własnych, wyniki, dyskusję, wnioski, piśmiennictwo, streszczenie w języku polskim i angielskim, spis rycin, spis tabel, oraz aneks. Konstrukcja pracy odpowiada zwyczajowo przyjętym w tym zakresie ustaleniom.

Tematu rozprawy doktorskiej „Percepcja i rozpowszechnienie wybranych czynników ryzyka palenia tytoniu i używania wyrobów nikotynowym wśród dzieci i młodzieży w południowo - zachodniej Polsce” odpowiada zawartej w pracy treści. W związku z ogromnymi kosztami społeczno-ekonomicznymi oraz negatywnymi skutkami zdrowotnymi narażenia na tytoń i jego pochodne, podjęcie wybranego tematu wydaje się być wysoce uzasadnione. Szczególnego znaczenia nabiera problem w odniesieniu do populacji dzieci i młodzieży, w której wzorce zachowań nie są do końca ukształtowane co sugerować może większą podatność na ewentualne działania profilaktyczne, z drugiej jednak strony wykazano, że w tym okresie rozwoju człowieka występuje szczególnie wysoka biologiczna podatność na uzależnienia.

We wprowadzeniu Doktorantka w bardzo obszerny sposób opisuje zagadnienia związane z tematem badawczym wykazując się przy tym dużą erudycją w odniesieniu do omawianego tematu. Na stronie 38 zostały przedstawione cele pracy. Taka konstrukcja pytań badawczych pozwala oczekiwać uzyskania zarówno poznawczych jak i praktycznych wniosków.

W rozdziale materiał i metody przedstawiono szkic projektu, klasyfikację ochotników objętych badaniem oraz schemat samego badania. W pracy Doktorantka posłużyła się walidowanymi kwestionariuszami Amerykańskiej Akademii Pediatricznej zaadoptowanymi kulturowo do warunków polskich. Badanie zostało przeprowadzone w sposób randomizowany – zarówno szkoły, jak i klasy w szkołach zostały losowo wytypowane do udziału w projekcie.

Wyniki zostały przedstawione bardzo obszernie. Doktorantka posłużyła się do ich zaprezentowania 14 tabelami i 33 rycinami. Uzyskane dane zostały opatrzone stosowanymi komentarzami. Niewątpliwie w pracy posłużono się prawidłowymi metodami badawczymi.

W ciekawej dyskusji odniesiono się do uzyskanych wyników w kontekście piśmiennictwa zarówno polsko-, jak i anglojęzycznego. Łącznie w pracy posłużono się 174 pozycjami piśmiennictwa.

Wnioski generalnie stanowią odpowiedź na postawione pytania badawcze, jednakże w moim odczuciu wymagałyby preredagowania. Przytoczone spostrzeżenia są cenne i mają związek z pracą, ale (poza wnioskiem nr 4) nie są wnioskami.

Z obowiązku recenzenta chciałabym zwrócić uwagę na kilka kwestii, które dotyczą głównie edycyjnej strony manuskryptu. Pozwolę sobie przy tym nie wskazywać błędów litrowych, które nie zmieniają sensu wypowiedzi:

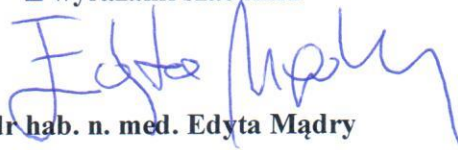
- w tytule brak myślnika z zwrocie „południowo-zachodniej Polski”
- str. 23, tabela 2 - brak jednostek dotyczących wieku
- str. 39, akapit 3 - w 3 miejscach brak jednostek dotyczących wieku
- str. 39, tabela 3 - brak jednostek dotyczących wieku
- str. 48 - 49, ryciny 8-9 - nie są dla mnie jasne określenia „2 okr. śr. ruch”
- str. 53, tabela 12 - wydaje się, że dla utrzymania jednolitości edycyjnej „N” w tabeli powinno być pisane małą literą.
- str. 56, tabela 15 - wydaje się, że dla utrzymania jednolitości edycyjnej „N” w tabeli powinno być pisane małą literą
- str. 61 - moją wątpliwość budzi czy określenie „sądzę, że wkrótce spróbuję papierosów” można uznać za motyw sięgania po produkty nikotynowe. Słownik języka polskiego PWN definiuje motyw jako „bodziec skłaniający do określonego działania”. Badając ile osób „sądzi, że wkrótce spróbuję papierosów”, moim zdaniem weryfikujemy przekonania, nie motywację.
- str. 115 - końcowe zdania w akapicie 2 wymagają przeredagowania ze względu na brak spójności językowej. Od słowa „Zaobserwowano...”
- str. 115 - w streszczeniu w j. polskim brakuje wniosków.

Sposób przytoczenia piśmiennictwa wymagałby starannego przeredagowania i ujednolicenia. Warto rozważyć, aby identyfikator DOI podać dla wszystkich cytowanych pozycji, które go posiadają, a wszystkie materiały dostępne wyłącznie w wersji cyfrowej zaopatrzyć w daty dostępu do strony. Natomiast jeśli publikacja zawiera propozycję sposobu cytowania, jak w przypadku 27. - „*Drope J, Schluger N, Cahn Z, Drope J, Hamill S, Islami F, Liber A, Nargis N, Stoklosa M. 2018. The Tobacco Atlas. Atlanta: American Cancer Society and Vital Strategies*” - proponuję z niej skorzystać, zamiast podawania linku do strony z datą dostępu.

Pozycje 10 i 12 cytowane w manuskrypcie zawierają nieprawidłowe nazwisko pierwszego autora – „Szyfer”, zamiast Szyfter.

Podsumowując, praca podejmuje bardzo istotny temat. Zawiera ogromny materiał kliniczny i epidemiologiczne. Analiza prowadzona jest w logiczny sposób. Pracę kończą istotne wnioski. Podniesione uwagi nie umniejszają wartości poznawczej pracy, która **niewątpliwie spełnia wszystkie wymogi stawiane rozprawom doktorskim**. W oparciu o pozytywny wynik dokonanej przeze mnie recenzji rozprawy doktorskiej „Percepcja i rozpowszechnienie wybranych czynników ryzyka palenia tytoniu i używania innych wyrobów nikotynowym wśród dzieci i młodzieży w południowo-zachodniej Polsce” **wnoszę do Pana Dziekana Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego o dopuszczenie Pani mgr Agnieszki Lintowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Z wyrazami szacunku

dr hab. n. med. Edyta Mądry

Poznań, 13 maja 2019